

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ :

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ — ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΚΤΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1934

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» — ΣΤΑΔΙΟΥ 46Α
ΑΘΗΝΑΙ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

Τό δεμα των θήρεων

ΠΕΡΙ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

ΚΑΙ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Ἀθηναϊκὲς ἑφημερίδες καὶ ἑλληνικὰ βιβλία.

Σ' ὅλο τὸν ἄλλο κόσμον ἡ πληροφοριακὴ ἀκτίνα τῶν ἑφημερίδων περιορίζεται στὴν ἐπικαιρότητα — ἀφοῦ αὐτὸς, ἄλλωστε, εἶναι κι' ὁ προσρισμὸς τους. Οἱ ἀθηναϊκὲς ἑφημερίδες τῆς ἐποχῆς μας ἔχουν ἀπλώσει τὴ δική τους... στὸ πᾶν. Ἐγίναν σὰν τοῦς «κλειδῶνες» τοῦ Ἀη-Γιάννη ἀπὸ τοῦς ὑποίους ἀνασύρει κανεὶς τὰ πιὸ ἑτερόκλητα καὶ τὰ πιὸ ἀπροσδόκητα πράγματα, ἢ σὰν τὰ παλιὰ «πανοράματα» (ὑπάρχουν ἀραγε ἀκόμα καὶ σὲ ποιά τάχα βάρη ἐπαρχιωτῶν;) στὰ ὅποια, δίνοντας μιὰ δεκάρα καὶ βάζοντας τὸ μάτι σας στὸ φακό, βλέπατε, φύρδην-μίγδην, μιὰν ἄποψη τῶν ἀνακτόρων τῶν Βερσαλλιωτῶν, τὸν «Παπαμαλέκο, τὸν ἥρωα τῆς Κρήτης», τὴν πολιορκία τοῦ Πόρτ-Ἀρθούρ, τὶς Πυραμίδες καὶ μιὰ γυναικὰ πού μύριζε ἓνα ρόδο ἔχοντας ὡς μόνον φόρεμα τὶς κάλτσες της...

Μὲ μιὰ δραχμὴ ὁ ἀναγνώστης πληροφορεῖται ὄχι μόνον τὶς πολιτικὲς «ζυμώσεις» τῆς ἡμέρας ἀλλὰ καὶ πῶς καθαρίζονται οἱ λεκέδες τῶν ρούχων, ὄχι μόνον τί συμβαίνει στὴν Ἰσπανία ἀλλὰ καὶ τί συνέβαινε στὴ Γαλλικὴ Ἐπανάσταση, ὄχι μόνον πῶς σχηματίζεται ἡ νέα γαλλικὴ κυβέρνησις ἀλλὰ καὶ πῶς σχηματίζεται ὁ καρκίνος, ὄχι μόνον τί λέει ὁ Χίτλερ ἀλλὰ καὶ τί ἔλεγε ὁ Κολοκοτρώνης, ὄχι μόνον πῶς «ἐκκολάπτεται» ἡ κατάστασις στὴν Αὐστρία ἀλλὰ καὶ πῶς ἐκκολάπτονται ἐπιστημονικῶς τὰ αὐτὰ τῶν ὀρνίθων. Μ' ἄλλα λόγια, οἱ ἀθηναϊκὲς ἑφημερίδες ἔχουν γίνεи, ταυτόχρονα, ἐγκυκλοπαιδεῖες, λαϊκὰ ἐπιστημονικὰ περιοδικὰ, καζαμίες, ἱστορικὰ συγγράμματα — καὶ μιᾶν γιὰ ὅλα, πληροφοροῦν τὸ κοινὸ γιὰ ὅλα, τὸ «διδάσκουν» γιὰ ὅλα.

Γιὰ ἓνα μόνον πρᾶγμα δὲ μιλοῦν ποτέ: γιὰ τὰ ἑλληνικὰ βιβλία πού ἐκδίδονται.

Οἱ ἑλληνες συγγραφεῖς δὲν ἔχουν μόνον τὸ ἀτύχημα νὰ στεροῦνται ἀναγνωστῶν καὶ νὰ μὴν κερδίζουν τὴ ζωὴ τους ἀπὸ τὰ βιβλία τους. Δὲν ἔχουν οὔτε τὴν παρηγορία ὅτι γίνεται λόγος γι' αὐτὰ. Τὰ βιβλία πού ἐκδίδουν (ἀπὸ τὴν τσέπη τους τὶς πλεῖστες φορὲς) εἶναι σὰν πέτρες πού πέφτουν σ' ἓνα «ἄπατο» κενὸ ἀπ' ὅπου ποτέ δὲν ἔρχεται καμμία ἀπήχησις. Οἱ ἑφημερίδες ἐνῶ σὰς «γνωρίζουν ὅτι»... ἢ κ. Τσιριμπιμπῆ ἔφερε ἐσθῆτα μπλέ σὰξ στὸ γθεσινὸ τσαῖ τῆς κ. Γιαρουμπῆ, δὲ σὰς γνωρίζουν ὅτι ἐξεδόθη καὶ τὸ τάδε ἀξιόλογο ἑλληνικὸ βιβλίον, ἐνῶ

σὰς πληροφοροῦν γιὰ τὶς βιταμίνες πού ὑπάρχουν στὶς ντομάτες, δὲ σὰς πληροφοροῦν καὶ γιὰ τὶς πνευματικὲς βιταμίνες πού μποροῦν νὰ ὑπάρχουν σ' ἓνα ἑλληνικὸ βιβλίον, ἐνῶ χαιρετοῦν τὸ «γεγονός» ὅτι ὁ κ. Τσελεμεντιὲς δίνει μαθήματα μαγειρικῆς, δὲ χαιρετοῦν καὶ τὸ γεγονός ὅτι ὁ κ. Καζαντζάκης μετέφρασε τὸν Δάντη (γιὰ ν' ἀναφέρω ἓνα παράδειγμα).

Νὰ ἐπρόκειτο τουλάχιστον γιὰ μιὰν ὀργανωμένη «συνομοσία σιωπῆς» ἐκ μέρους των... Ἀλλὰ οἱ ἑλληνες συγγραφεῖς, οἱ ἑλληνες ποιηταὶ δὲν μποροῦν νὰ ἔχουν οὔτε αὐτὴν, ἔστω, τὴν... παρηγορία. Οἱ ἴδιες ἑφημερίδες πού δὲ μιλοῦν ποτέ γιὰ τὰ βιβλία, ἀφιερώνουν στήλες ὀλόκληρες γιὰ ὅλα τὰ θεατρικὰ ἔργα (μὲ τί πάταγο, μάλιστα, κάποτε, γιὰ μερικὰ ἀπ' αὐτὰ!) καὶ ἐκθειάζουν—μὲ τόσο σύστημα ὄση καὶ ἄγνοια—ὅλες τὶς καλλιτεχνικὲς ἐκθέσεις. Δὲν εἶναι λοιπὸν «κακοβούλως καὶ ἐσκεμμένως» πού ἀγνοεῖται ἐντελῶς τὸ ἑλληνικὸ βιβλίον. Εἶναι, ἀλλοῖμονο, ἀπὸ ἀδιαφορία, εἶναι γιὰ τὴν οἱ διευθυντῆς τῶν ἑφημερίδων ἠθροῦν ὅτι γιὰ τὸ κοινὸ τους ἡ ἔκδοσις ἑνὸς ἀξιόλογου ἑλληνικοῦ βιβλίου δὲν ἀποτελεῖ «εἰδήσιον», ὅτι τὸ κοινὸ τους προτιμᾷ νὰ ἰδῆ τὴ μισὴ στήλη πού θὰ κατελάμβανε ἡ κριτικὴ τοῦ βιβλίου ἀφιερωμένη στὶς κρίσεις τῆς Μπριγκίτε Χέλμ γιὰ τὸν Παρθενῶνα, στὸ πῶς δύο (ἀνύπαρκτοι) ἑλληνες ἀντιμετώπισαν (ἀνύπαρκτους) ἀνθρωποφάγους στὴ ζούγλα ἢ στὸν... ἀκουμπισμὸ πού γίνεται στὰ τραμ κατὰ τὶς ὥρες τοῦ συνωστισμοῦ,—γιατί κι' αὐτὸν τὸν εἶδαμε περιγροσφόμενον...

Κι' ἔχουν δίκιο. Πράγματι, τὸ ἑλληνικὸ κοινὸ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸ ἑλληνικὸ βιβλίον ὅσο καὶ γιὰ τὸ ἔτος 40 μ. Χ.,—δηλαδὴ καθόλου. Τὸ νὰ ζητοῦσε δὲ κανεὶς ἀπὸ τὸν τύπον νὰ δημιουργήσει αὐτὸ τὸ ἐνδιαφέρον, ὑπενθυμίζοντάς του ὅτι συχνά, καὶ μὲ τόσο κομμοσασμὸ, ἐπαίρεται ὅτι «καθοδηγεῖ καὶ διαπλάσσει τὰς μάζας» καὶ ὅτι ἡ ἀποστολή του εἶναι «ἱερά καὶ ὑψηλή», θὰ ἔδειχνε μιὰν ἀφέλεια πού, ἐγὼ τουλάχιστον, δὲν τὴν ἔχω...

ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ

Φιλολογὸς ἢ λογοτέχνης :

Ἀγαπητὴ «Νέα Ἐστία»,

Ἄν καὶ λίγο ἀργά, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ πῶ δυὸ λόγια κ' ἐγὼ στὴ συζήτησι πού ἀνοίξε ἀπ' ἀφορμὴ τῆς μετάφρασι τοῦ Πλατωνικοῦ Συμποσίου ἀπὸ τὸν κ. Συκουτῆ. Τὴ μετάφρασι αὐτὴ δὲν τὴ μελέτησα ἀκόμα ὅπως θὰ ἤθελα, ἀλλὰ τὸ ζήτημα εἶναι, μοῦ φαίνεται, γενικώτερον, καὶ ξεπερνᾷ τὴν τέτοια ἢ τέτοια σημασία τοῦ ἐ-

νός αὐτοῦ παραδείγματος. Περιστρέφεται δὲ κυρίως γύρω ἀπὸ τὸ ἂν ὁ μεταφραστὴς τῶν ἀρχαίων ἀριστουργημάτων πρέπει νὰ εἶναι φιλόλογος ἢ λογοτέχνης.

Ἄλλὰ γιατί αὐτὴ ἡ διάζευξη; Γιατί ὄχι καὶ τὰ δύο; Βέβαια, ἂν μὲ φιλόλογο ἐννοοῦμε τὴ στενὴ ἐννοια ἐκείνου πού ἔχει σχετικὸ πανεπιστημιακὸ πτυχίον ἢ τὴν ἀκόμα στενώτερη ἐκείνου πού ἔχει καταγίνει μὲ τὰ σχόλια, τίς γραφές καὶ διορθώσεις χειρογράφων καὶ ξέρεν ν' ἀραδιάσει ὅλη τὴ σχετικὴ πολὺ-γλωσσῆ βιβλιογραφία, θὰ εἶναι δύσκολον νὰ βρεθοῦν πολλοὶ τέτοιοι — ἀφοῦ ἤδη μετριοῦνται σ' ἅ δάχτυλα — πού νάχουν καὶ λογοτεχνικὸ τάλαντο, πού νὰ ξέρουν νὰ χειριστοῦν τὴ δημοτικὴ (καὶ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖον δὲν πιστεύω νὰ χωρεῖ συζήτηση, πὼς γιὰ τὰ ἐκπληρώσουν τὸ σκοπὸ τους οἱ μεταφράσεις πρέπει νὰ εἶναι στὴ δημοτικὴ, ἔστω καὶ μὲ μικρὰς ποῦ καὶ ποῦ παραχωρήσεις στὴν Ἀττικὴ τοῦ κ. Τζαριζάνου), καὶ πού νὰ εἶναι κινημένοι ἀπὸ τὴν ἀγάπην καὶ τὸν ἐνθουσιασμό πρὸς τὸ ἀρχαῖον κείμενον· γιατί ἡ διαρκὴς ἀπασχόληση μ' ἓνα πρᾶμα δὲν ἀποτελεῖ, δυστυχῶς, ἐγγύησιν καὶ κάποιας ἀφοσίωσης πρὸς αὐτό. Ἄλλὰ δὲν μπόρεσα νὰ καταλάβω γιατί ἀποκλείει ὁ κ. Συκουτρῆς τὴ δυνατότητα νὰ ξέρει ἓνας λογοτέχνης τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ τοῦλάχιστον ὅσο καλὰ καὶ τὰ Γαλλικὰ, τὰ Ἀγγλικὰ ἢ τὰ Σουηδικὰ ἀπ' ὅπου μεταφράζει ἄλλα λογοτεχνικὰ ἔργα, χωρὶς νὰ τοῦ ζητηθεῖ γι' αὐτὸ δίπλωμα Πανεπιστημίου ἢ σχετικὰς σχολιαστικὰς ἐργασίας.

Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε πὼς πολὺ λίγοι λογοτέχνες μας ἔχουν τραφεῖ μὲ τὴν οὐσία τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν ἔργων, τὰ χουν ἀγαπήσει καὶ γνωρίσει μὲ τὴν καρδιά τους καὶ εἶναι σὲ θέσιν ν' ἀνασύρουν ἀπὸ τὸ διάβασμά τους σιὸ πρωτότυπον τὸ ἄδολον κρασί τῆς αἰσθητικῆς χαρᾶς· ἀκόμα λιγότεροι μποροῦν νὰ μεταχειριστοῦν συστηματικὰ τίς σύγχρονες συμπληρωμένους ἐκδόσεις. Ἔτσι, πού παρουσιάστηκε, ὄχι σπάνια τὰ τελευταῖα χρόνια, τὸ οἰκρὸ θέαμα νὰ μεταφράζον Ἕλληνες ἀρχαῖες π.χ. τραγωδίαι ἀπὸ τὰ Γαλλικὰ καὶ μαζὺ μὲ τὸν κ. Συκουτρῆ, θὰ τὸν φοβόμουν αὐτὸ τὸν κίνδυνον, ἂν ἐπρόκειτο ν' ἀνατεθοῦν ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία οἱ μεταφράσεις ἀποκλειστικὰ σὲ «ἀνάγνωστομένους» λογοτέχνες. Γιατί κιντεῦμε νὰ συνδυάσῃμε στὸ νοῦ μας σφαιερὰ τὴ λέξη λογοτέχνης μὲ ὅποιον ἀπλῶς γράφει δῆθεν μὲ τὴν «ἐμπνευσή» του, χωρὶς νὰ ἐργάζεται σοβαρὰ, χωρὶς νὰ θεωρεῖ ἀξίον του νὰ μελετήσῃ.

Ἄλλὰ καὶ γιατί ν' ἀνατεθοῦν οἱ μεταφράσεις; Ἐδῶ εἶναι τὸ δεύτερον λάθος. Ὅσο πᾶμε, ὅλα τὰ κρατικοποιοῦμε, ὅλα τὰ οργανώνομε μὲ τὰ ἐπίσημα καθιδρύματα, καὶ ὅλα τὰ χειροτερεύομε.

Οἱ μεταφραστικὰς ἐργασίας τοῦ Γρυπάρη,

τοῦ Πάλλη, παλιότερα τοῦ Καλοσγούρου, τοῦ Μάνου, τοῦ Πολυλά, δὲν εἶχαν γιὰ ὄδηγόν μ' προστά τους τὴν πιθανὴ ὕλική καὶ ἠθικὴ ἀμοιβὴ μιᾶς Ἀκαδημίας. Κι' ὅμως εἶναι δύσκολον, φαντάζομαι, νὰ κάνουν πολὺ καλύτερα πράγματα ὅσοι ἀναλαβαίνουν μιὰ μετάφραση μὲ ἐπίσημη ἐντολή. Ἡ ἐργασία τους ἦταν ἐργον ἀγάπης, μακρόχρονον ἀγῶνα, πνευματικῆς συγγένειας μὲ τὰ ἔργα ὅπου ἔσχυσαν ἀπάνω σὲ ὅλη τους τὴ ζωὴ. Σήμερα πάλι ὁ Σάφρος, ὁ Σταύρου, ὁ Μελοχροινὸς παλεύουν χρόνια μὲ τὸν Εὐριπίδην. Οἱ δύο πρῶτοι παρουσιάζουν ἀκριβῶς τὸ σπάνιον ἐκεῖνο συνδυασμὸ φιλόλογου καὶ λογοτέχνη πού καὶ οἱ δύο μερίδες θεωροῦν ἀπίθανον· καὶ βέβαια θὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι πού μου διαφεύγουν τὴ στιγμή τούτη. Γιατί ἡ Ἀκαδημία νὰ μὴ συμπεριλάβει σιὸ πρόγραμμα τῶν ἐκδόσεών της τὴν ἐτοιμὴ τους δουλειὰ καὶ ὅσων ἔχουν ἀκόμα ἀνέκδοτον — τί σιὸ καλόν, μπορεῖ βέβαια νὰ καταλάβει τὴν ποιότητα τῆς συνέχειας ἅμα ἔχει προσιὰ της δυό, τρία μεταφρασμένα κιόλας ἔργα — καὶ νὰ ἐνθαρρύνει ἔτσι ἑμμεσα ἀλλὰ εἰλικρινά, ὅσους ἄλλους ἔχουν σκοπὸ νὰ καταπιαστοῦν μὲ παρόμοια ἔργα; Γιατί νὰ θελήσει νὰ δώσει τὴν ἐντύπωσιν πὼς ἀρχίζει τώρα δὲ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καὶ πῶς συστηματικὰ μὲ τὸ Συμπόσιον;

Κάτι ἄλλο μὲ διασκέδασε ἐξαιρετικὰ σὲ ὅλη αὐτὴ τὴ συζήτηση, καὶ κόντεψιν νὰ τὸ ξεχάσω. Μοῦ φαίνεται πὼς ὅλοι ξεχάσαν πὼς ὁ Πλάτων, ἐκτὸς ἀπὸ ἀρχαῖος καὶ ἐκτὸς ἀπὸ λογοτέχνης, ἦταν «κατ' ἐξοχὴν» κάτι ἄλλο: φιλόσοφος. Ἰσχυρίζομαι πὼς ὅσο ἀβοήθητος καὶ ξένος θὰ στέκεται ἓνας λογοτέχνης μ' προστά σιὸς διαφορὰς γραφῆς, ἄλλο τόσο ἀκριβῶς θὰ βρεθεῖ ἓνας ἐπίσημος φιλόλογος καὶ μόνον φιλόλογος μ' προστά σιὸς φιλοσοφικῆς ὀρολογίας καὶ τίς λεπτεπίλεπτες διακρίσεις τῶν ἐννοιῶν. Γιὰ νὰ μεταφράσει τὸν Πλάτωνα, θὰ πρέπει τὸ μυαλόν του νάχει δουλευτεῖ γιὰ χρόνια καὶ νὰ κινεῖται ἄνετα μέσα σιὸς μεταφυσικῆ καὶ τῆς γινωσεολογίας. Ὡστε, ἂν ὄχι τίποτ' ἄλλο, τοῦλάχιστον τὴ δικαιολογία τῆς εἰδικότητος δὲν μποροῦσε κατὰ τὴ γνώμη μου νὰ προβάλλει ὁ κ. Συκουτρῆς γιὰ νὰ στηρίξει τὴν ἐξαιρετικὴ ἄλλωστε ἐργασία του.

ΕΛΛΗ ΛΑΜΠΡΙΔΗ

Τὸ βραβεῖον Νόμπελ καὶ ἡ Σουηδία

Ἡ «Stockholms-Tidningen», μιὰ ἀπὸ τίς ἀρχαιότερες καὶ σοβαρώτερες σουηδικὰς ἡμερησίδες, δημοσιεύει σιὸ φύλλον τῆς 1ης Νοεμβρ. ἓνα μεγάλο ἄρθρον σχετικὸ μὲ τὴν ἀπονουμὴ τοῦ Νόμπελ τοῦ 1934. Ἐπειδὴ τὸ ἄρθρον αὐτὸ ἔχει ὄχι μόνον γενικὸ ἐνδιαφέρον ἀλλὰ καὶ εἰδικὸ γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνας, δημοσιεύομε μιὰ πρόχειρη ὀπωσδήποτε μετάφρασή του γιὰ νὰ γίνῃ ἀπὸ μιὰ πῶς θετικὴ πηγὴ γνωστὴ καὶ ἡ σουηδικὴ ἄποψη σιὸ ἐλληνικὸ κοινόν.